

Seimas priėmė naują Vietos savivaldos įstatymo redakciją ir lydimųjų teisės aktų pakeitimus, kuriais nuspręsta patvirtinti naują merų įgaliojimų modelį.

Kaip pažymi pakeitimus rengusi Seimo valdybos sudaryta darbo grupė, įtvirtinus naują teisinį reguliavimą bus panaikintas prieštaravimas Konstitucijai, suteikta daugiau teisių savivaldybės tarybos mažumai, sukurta skaidresnė ir teisingesnė savivaldybės tarybos nario veiklos apmokėjimo sistema, sustiprintas mero institutas ir išgrynintos savivaldybės tarybos funkcijos. Taip pat merui, kaip institucijos vadovui, suteiktos atitinkamos teisės, pareigos ir numatytos atsakomybės.

Už naują Vietos savivaldos įstatymo redakciją (projektas [Nr. XIVP-1580\(3\)](#)), kuri įsigalios 2023 m. balandžio 1 d., balsavo 122 Seimo nariai, susilaikė 1 parlamentaras.

Meras - vykdomoji institucija

Šiuo metu, pagal galiojantį Vietos savivaldos įstatymą, meras yra ne tik savivaldybės atstovaujamosios institucijos – savivaldybės tarybos narys ir vadovas, bet ir atskira nuo savivaldybės tarybos vienasmenė savivaldybės institucija – savivaldybės, kaip įstatymo nustatyto valstybės teritorijos administracinio vieneto, vadovas, turintis vietos valdžios ir viešojo administravimo įgaliojimus.

Įstatyme nutarta nustatyti, kad savivaldybės taryba bus atstovaujamoji institucija, o savivaldybės meras – savivaldybės vadovas, turintis vietos valdžios ir viešojo administravimo teises ir pareigas, t. y. vykdomoji institucija.

„Tai nėra naujovė, maždaug trečdalis Europos Sąjungos šalių, kuriose yra tiesiogiai renkami merai, yra toks stipus meras“, – anksčiau yra sakęs Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininkas Stasys Šedbaras.

Pagal priimtus pakeitimus, savivaldybės meras planuos savivaldybės tarybos veiklą, sudarys savivaldybės tarybos posėdžių darbotvarkes ir teiks savivaldybės tarybos sprendimų projektus, šauks savivaldybės tarybos posėdžius ir jiems pirmininkaus, pasirašys savivaldybės tarybos sprendimus ir posėdžių, kuriems pirmininkavo, protokolus. Tačiau meras neturės balsavimo teisės savivaldybės tarybos posėdžiuose sprendžiamais klausimais. Meras turės teisę nepasirašyti savivaldybės tarybos priimtų sprendimų ir juos motyvuotai grąžinti pakartotiniam nagrinėjimui. Tokiu atveju, savivaldybės taryba galės arba pritarti mero motyvuotam grąžinimui, arba patvirtinti pirminį priimtą sprendimą.

Merui laikinai negalint eiti savo pareigų (pvz., dėl atostogų, laikinojo nedarbingumo), jį

pavaduos vicemerą, tačiau mero įgaliojimams nutrūkus ar naujam merui neprisiekus laikinai jo pareigas eis savivaldybės tarybos sprendimu paskirtas tarybos narys.

Vicemerai ir administracijos direktorius

Vietoj šiuo metu įstatyme numatytos mero pavaduotojo pareigybės bus įtvirtinama vicemerų pareigybė. Vicemerą bus politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas, kaip ir savivaldybės administracijos direktorius. Kartu bus naikinama savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojų pareigybė.

Meras savo vienasmeniu sprendimu turės teisę paskirti administracijos direktorių, o skiriant vicemerą pirmiausia reikės atsiklausti savivaldybės tarybos. Tačiau jeigu savivaldybės taryba ir nepritars mero siūlomai vicemero kandidatūrai, meras vis tiek turės teisę savo sprendimu paskirti jį vicemeru.

Naujomis nuostatomis bus sudaroma galimybė savivaldybės tarybos nariams pareikšti nepasitikėjimą vicemerai ar savivaldybės administracijos direktoriumi, tačiau ar juos atleisti ar ne, iš užimamų pareigų, spręs meras.

Savivaldybės taryba, komisijų ir komitetų darbas

Įstatyme įtvirtinama savivaldybės tarybos dauguma, mažuma, opozicija ir opozicijos lyderis. Taip pat patikslinamas tarybos narių frakcijos ir grupės sudarymas, papildomai įteisinama mišri grupė. Be kita ko, nustatoma papildomų teisių savivaldybės tarybos mažumai, opozicijai ir opozicijos lyderiui.

Įstatyme nustatoma minimali trukmė, kiek privalu leisti pasisakyti, klausti, atsakyti į klausimus savivaldybės tarybos posėdyje, sudaroma papildoma galimybė savivaldybės tarybos mažumai turėti savivaldybės tarybos mažumos valandą, kurios metu jie turės galimybę užduoti klausimų merui, vicemerams, administracijos direktoriui, komitetų pirmininkams, komisijų pirmininkams ir gauti į juos atsakymus. Be to, savivaldybės tarybos mažuma kartą per pusę metų turės teisę įtraukti klausimus į vieną savivaldybės tarybos posėdžio darbotvarkę. Bus patikslintos normos ir dėl savivaldybės tarybos komisijų ir komitetų darbo, numatant, kad jų posėdžiai, išskyrus uždarus posėdžius, tiesiogiai transliuojami.

Savivaldybės kolegija

Savivaldybės tarybos kolegija keičiama į savivaldybės kolegiją, tikslinamas jos sudarymas ir papildomas klausimų, kuriuos ji nagrinėja, sąrašas, kuris, be kita ko, yra nebaigtinis.

Priimtais pakeitimais būtų išplečiamas asmenų, kurie įeina į savivaldybės kolegiją, sąrašas. Į jį bus įtraukiamas meras, vicemerai, administracijos direktorius, savivaldybės tarybos komitetų pirmininkai, Etikos komisijos ir Antikorupcijos komisijų pirmininkai, opozicijos lyderis. Taip pat įtvirtinama, kad kolegija gali būti sudaryta savivaldybės tarybos sprendimu. Kolegijos posėdžiams pirmininkaus meras.

Savivaldybės tarybos nario veiklos apmokėjimas

Naujomis nuostatomis nutarta keisti savivaldybės tarybos nario veiklos apmokėjimo modelį, sudarant daugiau skaidrumo ir teisingiau atlyginant už faktiškai dirbtą laiką, taip pat numatant daugiau savarankiškumo pačioms savivaldybėms nusistatyti apmokėjimo dydį.

